ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ କବିତା ସଂକଳନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ:

ଆହତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି(ସମ୍ବାଦ-୩ ଫେବୃୟାରୀ, ୨୦୦୨)

ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ପ୍ରଥମ କବିତା ସଂକଳନ "ଆହତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି" ପଠନର ଅନୁଭବ ଦୀର୍ଘ ରୌଦ୍ରଦଗ୍ଧ ଗ୍ରୀଷ୍ମର ଅତ୍ୟାଚାର ପରେ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷାର ମଧୁର ଅନୁଭବପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଧୁର । "ଆହତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି"କବିତା ସଂକଳନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୃଷ୍ଠାରେ, କବିଙ୍କର ନିଜକଥା ଅନ୍ତଃସ୍ୱରଠୁ ନେଇ ଶେଷତମ କବିତା 'ଅନ୍ଧାନୁଭବ'ର ଶେଷ ଧାଡ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଠାରେ ତାଙ୍କର ପରିପକ୍ୱ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସହଜ ପ୍ରକାଶଭଂଗୀର ଚିହ୍ନ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଏ ସଂକଳନରେ ପ୍ରଚୁର ଭଲ କବିତା । "ଆହତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି"ବାସ୍ତବରେ ନୂଆ ଓଡ଼ିଆ କବିତାପାଇଁ ଅଯୁତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ।

ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଈଶ୍ୱର(ଝର୍କା)

ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶୁଦ୍ଧ କବିପ୍ରାଣର ଆତୁର କାମନା ଓ ପ୍ରାର୍ଥନାର କବିତା ସଂକଳନ ହେଉଚି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଈଶ୍ୱର । ମିଥ୍ୟା ଆଡ଼ମ୍ବରର ଅପସୃୟମାନ ଇଲାକାରେ ଧନ୍ଦି ହେଉଚି ଆଧୁନିକ ମଣିଷ । ଫଳରେ ଅନ୍ତଃକରଣରୁ ତା'ର ଧୀରେଧୀରେ ଅପସରି ଯାଉଚି ଈଶ୍ୱରୀୟ ସ□ାଟି । କବିତାଗୁଡ଼ିକରେ ରହିଛି ଗୀତିମୟ ଲଳିତ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ । କବିତାଗୁଡ଼ିକ ଭାବୋଦ୍ଦୀପକ ଆଉ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଅନ୍ତରଂଗ । ଏଠି ଶବ୍ଦର ଭାବପ୍ରକଟଠାରୁ ତତୋଧିକ ନିଃଶବ୍ଦର ଭାବ ସଂଗୁପ୍ତ ।

ଅଣାୟ□(ଉଦ୍‌ଭାସ-ସେପ୍ଟେମ୍ବର, ୨୦୦୬)

ଅଣାୟ□ରୁ ଯେକୌଣସି କବିତା ଉଠାଇନେଲେ ଆମ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେବ ଯେ ସେଥିରେ ସାଂପ୍ରତିକ ସମାଜ ଓ ସମୟର ଯଥାର୍ଥ ରୂପଚିତ୍ର ସଫଳ ଭାବେ ଅଂକିତ । ଅଧିକାଂଶ କବିତାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅପାରମ୍ପରିକ ଓ ପ୍ରକାଶଭଂଗୀ ସ୍ୱଚ୍ଛ ତଥା ସାବଲୀଳ ।

ଅଣାୟ□(କଥା କଥା କବିତା କବିତା-ପାର୍ବଣ, ୨୦୦୬)

ଏ ସଂକଳନର କବିତାଗୁଡ଼ିକରେ ଉଭୟ ପ୍ରସଂଗ ଓ ପରିବେଷଣ-ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କବିଙ୍କର ପରିପକ୍ୱତା ସହଜରେ ଆଖିରେ ପଡ଼େ । କବିତାଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟ-ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ବେଶ୍ ପ୍ରଶସ୍ତ ଓ ସଂପ୍ରସାରିତ । ସମକାଳୀନ ତଥା ସର୍ବକାଳୀନ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସଂଗ କବିତାଗୁଡ଼ିକର ଭାବ-କେନ୍ଦ୍ର ଭାବେ ପରିଗୃହୀତ । ମାନବବାଦୀ ଚେତନା, ସଂବେଦନଶୀଳତା, ଆତଂକବାଦର ବୀଭତ୍ସତା, ବଧୂହତ୍ୟା, ପ୍ରଶାସନର ସ୍ଖଳନ, ରାଜନୈତିକ/ସାମାଜିକ/ପ୍ରଶାସନିକ/ନ୍ୟାୟିକ/ଧାର୍ମିକ/ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରତାରଣା, ଶୋଷଣ-ଧର୍ଷଣ-ଅନ୍ୟାୟ-ଅତ୍ୟାଚାର-ପୀଡ଼ନର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଏବଂ ଏକ ପରିପ୍ଲୁତ ଆସନ୍ତାକାଲି ଲାଗି ପ୍ରଚୁର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି: ଏ ସମସ୍ତ ମାନବବାଦୀ ଆବେଗ ଓ ମନନ କବିତାଗୁଡ଼ିକର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆୟତନକୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ଗାଁ(ଧ୍ୱନୀ ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀ-୧୧ ସେପ୍ଟେମ୍ବର, ୨୦୦୮)

ଏ ସଂକଳନରେ ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଶବ୍ଦଚୟନ ଖୁବ୍ ସାବଲୀଳ, ପାତ୍ରାନୁକୂଳ । ସମସାମୟିକ ସାମାଜିକ ସଂବେଦନାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାର ସ୍ୱର ଉ□ାଳିତ କରିବାରେ କବି ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ବେଶ୍ ସଫଳ । ଏ ଗାଁ ସଂକଳନ ଗଢ଼ିଉଠିଛି କେତେକ ବେଶ୍ ସଂବେଦନଶୀଳ ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କର ମାନବୀୟ ବ୍ୟଥା ଓ ଗାଥାକୁ ଆଧାର କରି । ପ୍ରତ୍ୟେକ କବିତାର ଆବେଗ, ଉଦ୍‌ବେଳନ ଓ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପରିଲକ୍ଷିତ ।

ଯେତିକି ଦିଶୁଚି ଆକାଶ(ବିଜୟା, ମାର୍ଚ୍ଚ-୨୦୧୨)

ଏହି ସଂକଳନରେ ଥିବା କବିତାରେ ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଉଚ୍ଚାରଣ ଯେତିକି ସ୍ପଷ୍ଟ, ସେତିକି ଅଭ୍ୟଂତରସ୍ପର୍ଶୀ । ତାଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରକଟିତ ନାରୀବାଦର ସ୍ୱର ବିଦ୍ରୋହର ନୁହେଁ, ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟର । ନାରୀ ଚେତନାର ବିଭିନ୍ନ ଅଭାବନୀୟ ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କ କବିତାରେ ବିନ୍ୟାସର ଛନ୍ଦରେ, ପ୍ରତୀକ ଓ ଚିତ୍ରକଳା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କିମ୍ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ପ୍ରତିଭାତ ହେବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିହୁଏ । କବିତାର ନାନ୍ଦନିକତା ଓ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗାୟତ୍ରୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯତ୍ନବାନ୍ । ଗାୟତ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟତଃ ବୌଦ୍ଧିକତା ଅପେକ୍ଷା ଆବେଗକୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କ କବିତାରେ । ସେଇଥିପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କ କବିତାର ପ୍ରବହମାନତା ଅପ୍ରତିହତ ଭାବରେ ଗତିଶୀଳ । ଗାୟତ୍ରୀ ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଏକକ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ଅପେକ୍ଷା ସାମଗ୍ରିକ ଚିତ୍ର ବିନ୍ୟାସରେ ରୁଚି ରଖିଛନ୍ତି ।

ଇତିହାସର ତଥ୍ୟ ଓ ତ□ୃକୁ କାବ୍ୟିକତାର ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନୀତ କରେଇବା ହିଁ ଏହି କବିତାଗୁଡ଼ିକର ଅଭିନବତ୍ୱ । ଗାୟତ୍ରୀଙ୍କ ଇତିହାସର ଅବବୋଧ ଏପରି ଯାହା କାଳର ପୃଷ୍ଠପଟ୍ଟରେ ଘଟଣାମାନଙ୍କ ପ୍ରବାହ ଯେଉଁଥିରେ ଭବିଷ୍ୟତ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଇତିହାସର ପରିଣତି ଅନୁଭବଯୋଗ୍ୟ । ତାଙ୍କ କବିତା ସମକାଳର କବି ଓ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଏକ ବିସ୍ମୟ ଏବଂ ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ବିଭୋରପଣରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ।

ଆଖି ନାଇଁ କାନ ନାଇଁ

ଏହି କବିତା ସଂକଳନର କବିତାସବୁ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିବାଦ ଓ ଗଭୀର ସମ୍ବେଦନଶୀଳତାର ଏକ ସୁନ୍ଦର ସମାବେଶ । ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦୃଶ୍ୟପଟ୍ଟଠୁଁ ନେଇ ଆଦିବାସୀ, ଦଳିତ ତଥା ଅନ୍ୟ ନିମ୍ନବର୍ଗ ସମାଜର ପ୍ରକୃତ ସମସ୍ୟା, ନୈତିକତାର ଅବକ୍ଷୟଠୁଁ ନେଇ ବିସ୍ଥାପନ, ଧର୍ମ, ନାରୀ ଓ ଶିଶୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭଳି ସ୍ପର୍ଶକାତର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ଲେଖାଯାଇଥିବା କବିତାରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଉପଲବ୍ଧିର କଳାତ୍ମକ ଉଚ୍ଚାରଣ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ପରମ୍ପରା ଉପରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ପାରମ୍ପରିକ ସତ୍ୟ ଓ ବିଶ୍ୱାସକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା କବିତାଗୁଡ଼ିକର ଅନନ୍ୟ ସାହସ । ଜୀବନ ପ୍ରତି, ଆମକୁ ଘେରି ରହିଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରତି ତୀବ୍ର କଟାକ୍ଷ, ଶ୍ଲେଷଭରା ଦୃଷ୍ଟିଭଂଗୀ ସହ ମଣିଷର ଦୋଦୁଲ୍ୟମାନ ସ୍ଥିତିପ୍ରତି ତୀବ୍ର ବ୍ୟଂଜନା କବିତାର ମୌଳିକତ୍ୱ । ଏଥିରେ ଥିବା ୨୪ଟି ଦୀର୍ଘ କବିତାରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କବିତା ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଓ ସୂଚନାଧର୍ମୀ । ମାନବତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ପ୍ରକଟିତ ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ହିଁ କବିତାଗୁଡ଼ିକର ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ଏ ରାତିର ଯେତେ ତାରା

ସତ୍ୟର ନଗ୍ନ ଉପସ୍ଥାପନା ନୁହେଁ, ବରଂ ସତ୍ୟକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ, ଶୈଳୀ ଓ କାରିଗରି ଦ୍ୱାରା କାବ୍ୟିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଉନ୍ନୀତ କରି ପାଠକକୁ ତଟସ୍ଥ କରିଦବା ଏ ସଂକଳନରେ ଥିବା ୮୪ଟି ଯାକ କବିତାର ବିଶେଷତ୍ୱ । ନାରୀର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ଅସ୍ମିତାକୁ ନେଇ ଅନେକ କବିତା ଏ ସଂକଳନରେ । ନାରୀ ସମାଜକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାର ସାହସ, ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ନିଜର ପ୍ରେମକୁ ସ୍ୱୀକାରିବାର ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଓ କ୍ଷତ ଭିତରୁ ମୁକୁଳିଆସି ପ୍ରଜାପତି ପରି ଉଡ଼ିବୁଲିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଅନେକ କବିତାର ମଂଜ । ଶବ୍ଦ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଚୟନରେ କବି ଖୁବ୍ ନିଷ୍ଠାପର ଓ ସତର୍କ । ଶବ୍ଦ-ଚିତ୍ର ସରଳ ଅଥଚ ଭାବ ଉଦ୍ରେକକାରୀ । ବାକ୍ ଭଂଗୀର ନିଖୁଣ ଓ ନିପୁଣ ପ୍ରୟୋଗ ସହ କବିତାଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କାବ୍ୟ ଚେତନା ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ, ଗଭୀର ଓ ଦିଗପ୍ରସାରୀ । ସଂଯତ, ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣ, ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାରରେ ପରିପକ୍ୱତା, କବିତାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷୁଦ୍ର କଳେବର ଓ ଚିତ୍ରମୟତା କବିତାଗୁଡ଼ିକର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ।

ବାଘ

ବାଘ ସହିତ ମଣିଷର ସଂପର୍କ ଯେ ଆଦିମ ଓ ସର୍ବକାଳୀନ ଓ ବାଘକୁ ନେଇ ମଣିଷ ଭିତରେ ଥିବା ଆଦିମ ଭୟ ବି ସର୍ବକାଳୀନ ତାହାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ନ ପାରେ । ବାଘଭିତରର ବାଘ-ଭାବ ଏବଂ ମଣିଷଭିତରର ବାଘ-ଭାବ ଭିତରେ ଥିବା ଫରକଟି ଏତେ ନଗଣ୍ୟ ଯେ ତାହା ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁଭଳି ମନେହୁଏ । ମଣିଷ ଭିତରେ ଯେ ଅଦୃଶ୍ୟ ବାଘଟିଏ ଥାଇପାରେ ଓ ମଣିଷର ବାଘ-ଭାବ ବି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଂକର ହୋଇପାରେ, ତାହା ହିଁ ଏହି କବିତାଗୁଡ଼ିକର ଆଧାର । ବାଘ ମିଥ୍ ନୁହେଁ, ନିଜେ ନିଜକୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦଉଥିବା ଦୂରଦର୍ଶୀ ପ୍ରାଣୀ, ମଣିଷ ବି ମିଥ୍ ନୁହେଁ ନିଜେ ନିଜକୁ ଦିଗଭ୍ରଷ୍ଟ କରିପକଉଥିବା ଅଦୂରଦର୍ଶୀ ପ୍ରାଣୀ । ବାଘ ମିଥ୍ ନୁହେଁ, ବରଂ ମଣିଷ ମନର ଗୂଢ଼ତମ ରହସ୍ୟାବୃତ ଭାବ- ଅରଣ୍ୟରେ ଚଲାବୁଲା କରୁଥିବା ଗୋଟେ ଆଦିମ ହିଂସ୍ରତା ।

ଦୟାନଦୀ

ପୃଥିବୀର ଇତିହାସ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ କଳିଙ୍ଗ ଯୁଦ୍ଧ ମାନବ ସମାଜର ସର୍ବବୃହତ୍ ଯୁଦ୍ଧ । ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ଦୟାନଦୀ କୂଳରେ ହୋଇଥିଲା ଓ ଦୟାନଦୀର ପାଣି ରକ୍ତରଂଜିତ ହୋଇ ରକ୍ତନଦୀ ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ଲେଖାଅଛି ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିଲେ, ଏକ ଲକ୍ଷ ପଚାଶ ହଜାର ଲୋକ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲେ ଓ ସମ ପରିମାଣର ଲୋକ ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପ୍ରାଣ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧରେ ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ହତାହତ ହୋଇଥିବାର ନଜିର ନାହିଁ । ଯାହାର ଏକମାତ୍ର ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଆଜି ବି ଅଛି ଦୟାନଦୀ । ଏହି କବିତା ପୁସ୍ତକଟି ଦୟାନଦୀକୁ ନେଇ ରଚିତ । ଏଥିରେ ୬୨ଟି କବିତା ଅଛି । ସମସ୍ତ କବିତା ଦୟାନଦୀକୁ ନେଇ । ଦୟାନଦୀର ସମସ୍ତ କବିତା କଳିଙ୍ଗ ଯୁଦ୍ଧର ଆଧାର ଭୂମି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ତାହାର ଅନ୍ତଃସ୍ୱର ଖୁବ୍ ମାର୍ମିକ ଓ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ । ଗୋପନରେ ଦେହର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ବହୁଥିବା ରକ୍ତର ନଦୀ ପ୍ରକଟିତ ଭାବେ କେତେ ବିଭୀଷିକାମୟ ତାହାର ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ଦୟାନଦୀ । ଏହା ଇତିହାସର କୌଣସି ତା□ିକ ଆଲୋଚନା ନୁହଁ ବରଂ ଏହା ଇତିହାସର ନଈରେ ନୌଯାତ୍ରା କରୁଥିବା ଏକ କାବ୍ୟିକ ସମ୍ବେଦନା । ଏକ ଭିନ୍ନ ତଥା ନିଜସ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟି ନେଇ ଇତିହାସକୁ ଦେଖିବା ସହ ତଥ୍ୟର ଆଧାରରେ ଭାବମୟ ଏକ ଅନୁପମ ଚିତ୍ରର ବିନ୍ୟାସ କରିବା ହେଉଛି ଦୟାନଦୀ । ଯୁଦ୍ଧର ସମସ୍ତ ବିଭୀଷିକା, ସମସ୍ତ ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଓ ସମସ୍ତ ଅହଂକାର ଭିତରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଅନୁଚ୍ଚାରିତ ସ୍ୱର ହିଁ ଗୁଂଜରିତ ହୁଏ, ତାହା ହେଉଚି ପରାଜୟର ।

ମହେଞ୍ଜୋଦାରୋ

ସମକାଳର ଜଣେ ବିଚକ୍ଷଣ କାବ୍ୟ-ଶିଳ୍ପୀ ଡକ୍ଟର ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡା । ଭାବ, ଭାଷା, କାବ୍ୟ-କଳା, ଚିତ୍ର ନିର୍ମାଣ ଓ ତା'ର ସ୍ଥାପନ ସବୁଥିରେ ସେ ସାରସ୍ୱତ ନିପୁଣତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଆସିଛନ୍ତି । କେତେବେଳେ ପ୍ରତିବାଦ ତ ଆଉ କେତେବେଳେ ପ୍ରଚଳିତ ମିଥ୍ ଓ ତଥାକଥିତ ସତ୍ୟର ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ପୁରାଣ ଓ ଇତିହାସର ବାଟ ଦେଇ ନିଜେ ବ□ୁଥିବା ସମୟର ଅନେକ ଘଟଣା ଓ ଅଘଟଣକୁ ନିର୍ଭୀକ ଓ ନିର୍ଭେଜାଲ୍ ଭାବେ ଆମ ଆଗରେ ପରିବେଷଣ କରିଚାଲିଛନ୍ତି ଗାୟତ୍ରୀବାଳା । ତାଙ୍କ ନିଜ ସମୟର ଦାରୁଣ ଦୁଃଖ ଓ ତା' ଭିତରେ ଦାଉଦାଉ ଜଳୁଥିବା ସୁଖଟିକକର ବୟାନ କରିବାରେ ସେ କେବେ ହେଳା କରିନାହାନ୍ତି । ଗାୟତ୍ରୀବାଳାଙ୍କ କବିତା ଆମ ଜୀବନକୁ ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତର କରି ଦେଖାଇବାର ଦୃଷ୍ଟି ଦିଏ, ଦର୍ଶନ ଦିଏ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟି, ଦର୍ଶନ ଓ ଜୀବନବୋଧ ଆମ ଭାବ ଜଗତକୁ ପ୍ରତି ସମୟଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଆସିଛି, ଆମକୁ ମଣିଷ ଭାବେ ଚିହ୍ନିତ କରିଆସିଛି । ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ଜୀବନର କବି, ମାନବବାଦର ସ୍ୱରକାର । ତାଙ୍କର ଏହି କବିତା ପୁସ୍ତକ 'ମହେଞ୍ଜୋଦାରୋ'ରେ ସେହି ସ୍ୱର ଆହୁରି ଶାଣିତ ହୋଇ ଶୁଭୁଛି ।

Nirbachita Kabita

An intense anthology, steeped in fearless intellect, Gayatribala Panda's poems are a comment on her socio-political landscape and the resultant human condition. Woven in her native language, varying from its most colloquial to its richest form and her land, its soil, its people and its legacy setting up a searing backdrop for her deep words, these poems are a comment on her homeland's greatest struggles, fissures and wounds across social categories, particularly the challenges, injustices and atrocities perpetrated against women in a largely patriarchal setup. Known for adding the human to the abstract, Gayatribala Panda gives us a slice of Odisha in verse to savour and to contemplate on.

<u>ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ହିନ୍ଦୀ କବିତା ସଂକଳନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ:</u>

ଧୂପ୍ କୋ ରଂଗ୍(ଦୈନିକ ଜାଗରଣ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ)

ଏହି ସଂକଳନରେ ଥିବା କବିତାଗୁଡ଼ିକ ସମୟର ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଦସ୍ତାବିଜ୍ । ସମୟର ନିଛକ ସତ୍ୟ ବୟାନ କରିବା ସହ ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବତାର ନଗ୍ନ ଚିତ୍ରଣ, ଅବସାଦର ଉତ୍ପାଟନ, ନାରୀର ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତିର ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଉପସ୍ଥାପନ ଏଥିରେ ଥିବା କବିତାଗୁଡ଼ିକର ବିଶେଷତ୍ୱ । ସମକାଳୀନ କବିତାରେ ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ କବିତା ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଓ ଏହି ସଂକଳନର ଶୀର୍ଷକ ହିଁ ଏକ ନୂତନ ପରିବ□ନର ଦାବି ରଖେ ।

ପବନ କରଣ, ବିଶିଷ୍ଟ ହିନ୍ଦୀ କବି

'ଧୂପ୍ କୋ ରଂଗ୍' ସଂକଳନରେ ସ୍ଥାନିତ ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ କବିତା ପ୍ରାଥମିକ ଲକ୍ଷଣରୁ ସ୍ତ୍ରୀ-ମନସ୍କ କବିତା ଭଳି ମନେହେଉଥିଲେ ହେଁ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ସମାଜମନସ୍କ କବିତା । ସମାଜରେ ଚାଲୁଥିବା ଅନ୍ତସଂଘର୍ଷ, ବିଦ୍ରୋହ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ବିଚାରର ସୁବିନ୍ୟସ୍ତ ଉପସ୍ଥାପନା ଏହି କବିତାଗୁଡ଼ିକର ବିଶେଷତ୍ୱ । ପ୍ରତୀକ ତାଂକ କବିତାର ସ୍ଥାୟୀ ଭାବ ଯାହା କବିତାକୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଓ ସୁନ୍ଦର କରିଥାଏ । କବିତାରେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମନର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଆହତ ଭାବନାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ମୋହଭଂଗ ବି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ମହେନ୍ଦ୍ର ଶର୍ମା, ହିନ୍ଦୀ ଅନୁବାଦକ

ନୂଆ କିସମର ଆ□ ଓ ଜବରଦସ୍ତ ଉଷ୍ମତା ସହିତ ସହଜ ଢଂଗରେ ଜୀବନର ମୂଳ ଓ ତାର ଅସୀମ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଛୁଇଁ, ଜୀବନକୁ ସକ୍ଷମ ଓ କ୍ଷମଣୀୟ କରିବା ହିଁ ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଏହି ସଂକଳନସ୍ଥ କବିତାର ନିଜସ୍ୱ ମୌଳିକତା । ସତ୍ୟର ନିକଟତମ ଓ ଘନିଷ୍ଠତମ ହେବାପାଇଁ କବିତାକୁ ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼େ ଗାୟତ୍ରୀଙ୍କ କବିତାରେ ତାହା ଦେଖି ପାଠକକୁ ଏକ ଉଷ୍ମ ଆଶ୍ୱସ୍ତିବୋଧ ମିଳେ । ଅସ୍ତିତ୍ୱର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଖୋଜିବା ହିଁ ଏକ କାରୁଣିକ ବ୍ୟାପ୍ତି । ତାଂକ କବିତା ଏହି ବ୍ୟାପ୍ତିକୁ ସ୍ପର୍ଶକରି ତାର ନିକଟତର ହେବାସହ ପୁର୍ନସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଏଥି ସହିତ ପ୍ରତିରୋଧର ସକରୁଣ ଉପସ୍ଥିତି ସମୟକୁ ନୂତନ ଆୟାମ ଦେଇଥାଏ ।

ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଇଂରାଜୀ କବିତା ସଂକଳନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ:

Grandma and other poems

Dr. Gayatribala Panda started writing poems with no ostentatious feminist leaning. But her creative evolution experienced a rapid unrest and her poems toasted to feminism in all its grandiose colours. The poetic-self in her poetry is vexed whenever there is a wrong done to a woman. But the delicate fabric of her poems, that catapulted her to the readers' shock-and-adulation sustains, even as her creative sensibility has been negotiating the cruelties of a time she would not have wished to live.

ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ସମ୍ବନ୍ଧରେ:

ବିସର୍ଜନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଳ୍ପ (ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ)

ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡା ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ-ଓଡ଼ିଶାର ଚିତ୍ର ଯେପରି ଅପୂର୍ବ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି; ସେହିପରି ଅନ୍ତର୍ଭେଦୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେଇ ପାଠକମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଅଭଙ୍ଗା ମୂ□ି ଗଢ଼ି ତୋଳିଛନ୍ତି । ମଣିଷ ଜୀବନର ଗଭୀର ଜୀବନାନୁଭୂତି, କାରୁଣ୍ୟ, ସଂବେଦନଶୀଳତା, ଶିଶୁ ଶ୍ରମିକ ସମସ୍ୟା ଓ ଶିଶୁ ମନସ୍ତ□ ହିଁ ତାଂକ ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ୱର । ତେଣୁ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ସରସ ଓ ସୁଖପାଠ୍ୟ । ସବୁ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅସୁନ୍ଦରପଣ ଭିତରେ ଜୀବନର ବାସ୍ତବତା ଓ ଚରମ ସତ୍ୟତାକୁ ବାଟ କଢ଼େଇ ନଉଥିବା ଏହି ଲେଖିକା ତୀବ୍ର ଭାବରେ ଜୀବନବାଦୀ । "ଗାଁ" କବିତା ସଂକଳନ ଭଳି ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଏହି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନର ଗଦ୍ୟଗାଥା ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଆଲୋଡ଼ିତ କରିବ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

--ଡ. ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ

ନିଜକୁ ନେଇ ସତ ଗପ (ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ)

ସମକାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଏକ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧିକୃତ ସ୍ୱର ଡକ୍ଟର ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ପଣ୍ଡା । ଆମ ସମୟର ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଭୋଗୁଥିବା କଥା ଓ ବ୍ୟଥାର ଭାଷ୍ୟକାର ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ସିଧାସଳଖ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରନ୍ତି । ସେ କେବଳ ପ୍ରଶ୍ନଖୋର ନୁହନ୍ତି, ଉ□ରର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବ୍ୟାପୃତ ଥାଏ ତାଙ୍କ କବିତା । ବିପୁଳ କାବ୍ୟ ପରିଚିତି ପାଇଥିବା ଗାୟତ୍ରୀବାଳା ଗଲା କିଛିବର୍ଷ ହେଲା ଜଣେ କଥାକାର ଭାବେ ନିଜର ପରିଚୟ ନିର୍ମାଣ କରିପାରିଛନ୍ତି । ବିଶେଷକରି ଗାଁ ମାଟି ଆଉ ତୃଣମୂଳ ସ୍ତରର ମଣିଷଙ୍କ ଜୀଜିବିଷାକୁ ସେ ନିଜସ୍ୱ କଥା-କଳାରେ ବେଶ୍ ମନୋଜ୍ଞ ଭାବେ ଫୁଟାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ପରିବ□ିତ ରାଜନୀତିକ, ଆର୍ଥିକ ଆଉ ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତିରେ ସମକାଳୀନ ମଣିଷର ଅବସ୍ଥା ଓ ସଂପୃକ୍ତି ତାଙ୍କ କଥାର ନିର୍ଯ୍ୟାସ । ଯାବତୀୟ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମାନବିକ ସହାବସ୍ଥାନ ଲାଗି ତାଙ୍କ କଥା, କାହାଣୀ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ଗୋଟେ ଗୋଟେ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ସର୍ଜନା ।

ଏହି ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ 'ନିଜକୁ ନେଇ ସତ ଗପ' କଥାକାର ଗାୟତ୍ରୀବାଳାଙ୍କ ଆଉ ଏକ ପଥିକୃତ ସାରସ୍ୱତ ଅନ୍ୱେଷା ।

ମମି ଯାହା ଜାଣେନାହିଁ(ଉପନ୍ୟାସ)

ମମି ଯାହା ଜାଣେନାହିଁ' ! ଏହା ଗୋଟିଏ ଶିଶୁର ମନସ୍ତ□କୁ ନେଇ ଲିଖିତ । ଶିଶୁର ମନର ଲେନ୍ସ୍‌ରେ ସମାଜକୁ, ସଂସାରକୁ, ଦୁନିଆକୁ ଦେଖିବାର ନିଆରା ଉପକ୍ରମ ମାତ୍ର । ଶିଶୁର ପିଲାଳିଆମି, ଜିଦ୍, ଅଝଟପଣ, ଦୁଷ୍ଟାମି, ଅବାଂତର ପ୍ରଶ୍ନ, ଭୟ, ଆଗ୍ରହ, ଅନାଗ୍ରହ, ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦୁନିଆକୁ ଦେଖିବାର, ଭୋଗିବାର ବ୍ୟାକୁଳତା, ରୁଷା, ଅଭିମାନ, ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ତାକୁ ନେଇ ତା' ପିତାମାତାଙ୍କ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଏ ଉପନ୍ୟାସଟିର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ୱର ହେଉଛି "ସିଙ୍ଗଲ୍ ଚାଇଲ୍ଡ୍ ସିଣ୍ଡ୍ରୋମ୍" । ଏକମାତ୍ର ସନ୍ତାନ ହେଲେ କେଉଁ ପ୍ରକାର ସମସ୍ୟା ଦେଇ ପିଲାଟି ଗତି କରେ ? ପିତାମାତାଙ୍କ ଆଶା-ଆକାଂକ୍ଷା ଓ ପିଲାଟିର ଇଚ୍ଛା-ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟରେ ସଂକୁଚିତ ହୋଇଯାଉଥିବା ଶୈଶବ ପିଲାଟିକୁ କେଉଁ ମୋଡ଼ରେ ନେଇ ଛିଡ଼ା କରାଏ ?